

Raad werk voor pro Cultuur programma

2021/22

Inhoud

Voorwoord	3
1. Positie, visie en werkwijze	4
2. Adviesagenda 2021-2022	8
3. Samenstelling raad, kring van adviseurs en bureau	13
Colofon	19

Voorwoord

Voor u ligt het Werkprogramma 2021-2022 van de Raad voor Cultuur. De raad adviseert de regering en het parlement over het kunst-, ontwerp-, erfgoed- en mediabeleid. Hij doet dat met beleidsadviezen, instellingsadviezen en uitvoeringsadviezen. Ook publiceert de raad verkenningen en sectoradviezen, waarin de stand van zaken in een bepaalde sector wordt doorgeleefd of een maatschappelijk thema wordt onderzocht dat van belang is voor toekomstig beleid.

Dit werkprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd. Op alle terreinen is de doorwerking van de coronacrisis onmiskenbaar. De culturele en creatieve sector is hard geraakt en heeft zich veerkrachtig gemanifesteerd. De verwachting is dat het thema corona ook in 2021-2022 nog op de agenda blijft. De raad houdt bewust enige ruimte in haar werkprogramma om daar desgevraagd nader over te kunnen adviseren.

Het eerste hoofdstuk beschrijft de positie en visie van de raad. In hoofdstuk 2 is de adviesagenda opgenomen voor de periode september 2021-december 2022. De samenstelling van de raad, de kring van adviseurs en het bureau van de raad kunt u, net als de werkwijze, vinden in hoofdstuk 3.

De raad is een netwerkorganisatie. Raadsleden en medewerkers werken samen met een kring van adviseurs, die hun kennis en ervaring inzetten voor het advieswerk van de raad. Debat en discussie zijn daarmee een vast onderdeel van de uitvoering van ons werkprogramma. Met de inzet van deze zeer gevarieerde groep mensen streeft de raad naar kwalitatief hoogwaardige en leesbare adviezen, die bijdragen aan een rijk cultureel leven, richting geven aan het cultuur- en mediabeleid en het veld uitdagen en aanmoedigen.

Dit werkprogramma is tot stand gekomen in overleg met het ministerie van OCW, dat verantwoordelijk is voor het cultuur- en mediabeleid.

1. Positie, visie en werkwijze

1.1 Taken en taakopvatting

De Wet op het specifiek cultuurbeleid bepaalt dat de Raad voor Cultuur ‘tot taak heeft de regering en de beide kamers der Staten-Generaal te adviseren over algemeen verbindende voorschriften en/of te voeren beleid van het Rijk op het terrein van cultuur’. De raad brengt drie typen adviezen uit:

Beleidsadviezen

De raad geeft – gevraagd en ongevraagd – advies over het te voeren overheidsbeleid op het gebied van kunst, erfgoed en media. Het aantal beleidsadviezen en de aard ervan bepaalt de raad zelf, in overleg met de verantwoordelijke bewindspersoon.

Instellingsadviezen

De raad is belast met de advisering over subsidies aan culturele instellingen in het kader van de culturele basisinfrastructuur (BIS). De BIS bestaat uit rechtstreeks door het Rijk gefinancierde instellingen. Eens in de vier jaar vindt advisering hierover plaats. Halverwege de subsidieperiode voert de raad monitoringsgesprekken met alle BIS-instellingen. Ook bezoeken adviseurs van de raad regelmatig activiteiten van deze instellingen om een indruk te krijgen van hun functioneren.

Adviezen op grond van wettelijke taken

De raad is betrokken bij de uitvoering van een aantal wettelijke taken. Op grond van de Mediawet adviseert de raad over omroeperkenningen en het concessiebeleidsplan van de Nederlandse Publieke Omroep. Andere uitvoeringstaken van de raad zijn adviezen over de aanwijzing van professionele organisaties voor monumentenbehoud; over de voordracht van sites voor het Europees Erfgoedlabel; over de voordracht van immaterieel erfgoed bij UNESCO; over aanwijzingsprogramma's in het kader van de Erfgoedwet en over billijke vergoedingen voor de exploitatie van auteursrechten.

De Raad voor Cultuur wil adviezen geven die bijdragen aan een rijk cultureel leven, richting geven aan het cultuurbeleid en het culturele veld uitdagen en aanmoedigen. Wij geven deze adviezen vanuit een bijzondere positie. De raad is namelijk enerzijds onderdeel van het staatsbestel, maar functioneert anderzijds volledig onafhankelijk. We mengen ons in actuele discussies, maar laten ons niet leiden door de waan van de dag. De raad is geen wetenschappelijk instituut, maar we betrekken wetenschap en wetenschappers bij ons werk. De raad doet mee aan het publieke debat, maar we bedrijven geen journalistiek. Vanuit deze ‘tussenpositie’ adviseert de raad aan de hand van de volgende drie uitgangspunten:

1. De raad is onafhankelijk

In zijn positie tussen politiek, maatschappij, media en ambtenarij bewaakt de raad zijn onafhankelijke positie. Dat gaat verder dan alleen het principe dat hij ‘zonder last of ruggenspraak’ opereert. De raad oriënteert en informeert zich breed en baseert zijn adviezen op uiteenlopende bronnen. Zulke bronnen kunnen zowel feitelijke gegevens zijn (*evidence based*), wetenschappelijk onderzoek (*theory based*) als meningen van kunstenaars, deskundigen en leken (*opinion based*). We moeten weten wat er speelt en zoeken daarom verbindingen met culturele instellingen, media, wetenschap en overheid. De raad staat dus niet boven de partijen, maar ertussen. Bij onze advisering maken we zo goed mogelijk duidelijk hoe we tot conclusies zijn gekomen en welke afwegingen we daarbij hebben gemaakt.

2. De raad adviseert met visie en durf

Goede adviezen komen in verschillende vormen en maten, maar zijn in ieder geval goed beargumenteerd en duidelijk. De raad prikkelt waar het kan, moedigt aan waar nodig en wijst op nieuwe perspectieven. We zoeken de grenzen van het cultuurdebat op en anticiperen op ontwikkelingen of dilemma's.

De raad heeft kennis van zaken of weet deze kennis te ontsluiten. We staan open voor nieuwe geluiden en dwarse zienswijzen, maar hebben ook oog voor traditie en het culturele verleden. We benaderen problemen waar het kan interdisciplinair en betrekken waar nodig deskundigen uit andere sectoren. De raad werkt vanuit een consistente visie op cultuur en herijkt deze ook met enige regelmaat.

3. Adviezen hebben impact

In het begrippenkader van adviesraden is ‘doorwerking’ een belangrijk begrip dat wordt gebruikt om het effect van een advies te duiden. Die effecten kunnen zowel gaan om concrete maatregelen die direct in beleid te vertalen zijn als om de impact op de lange termijn. De doorwerking van adviezen wordt niet alleen bepaald door de inhoud ervan, maar ook door de manier waarop er wordt geadviseerd. Aandacht voor proces en vorm is van belang.

De raad zoekt het debat en de dialoog op. Wij zien debatteren als een vorm van adviseren. Discussies over cultuur en cultuurbeleid vergroten de aandacht, beïnvloeden (publieke of politieke) opinies en brengen reuring. Na afronding van een advies zorgt de raad ervoor dat het voor iedereen toegankelijk is en brengen we het onder de aandacht van de media en het veld.

1.2 Visie en adviesdomeinen

Visie op cultuur^[1]

In de visie van de raad is aan cultuur een breed palet aan waarden verbonden. Het kan gaan om kunstzinnige of kunsthistorische waarden: de beleving van schoonheid, de reflectie op de wereld om ons heen. Het kan ook gaan om maatschappelijke opbrengsten: culturele voorzieningen dragen bij aan beter onderwijs, kunnen positieve effecten hebben op de gezondheid, een actieve deelname van burgers aan de samenleving stimuleren of bijdragen aan de gemeenschapszin van (groepen) burgers. Het kan ook gaan om economische waarden: culturele voorzieningen in de buurt leiden tot meer opbrengsten in de horeca, hogere huizenprijzen of een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor bedrijven.^[2] Of het nu om een individu, een instelling, een bedrijf of een overheidsinstelling gaat, er is

1. Ontleend aan ‘Agenda Cultuur 2017-2020 en verder’, die de raad in april 2015 heeft gepubliceerd.

2. Marlet 2009 en Marlet 2010.

voor elk wat wils in het waardenpalet.^[3] De coronacrisis maakte de economische en maatschappelijke waarde van cultuur eens te meer zichtbaar. Enorme aantallen medewerkers en zzp-ers zaten van de ene op de andere dag thuis en zonder cultuur verdween het ‘samen’ uit de samenleving.

Volgens de raad zal elke discussie over de waarde van cultuur rekening moeten houden met die ene eigenschap waarmee cultuur zich onderscheidt van al het andere. Dat is de esthetische waarde van de kunsten en de intrinsieke waarde van het erfgoed. Deze waarden ontstaan doordat een persoon zich ‘mentaal verbindt’ aan kunst en erfgoed.^[4] In de kunsten gebeurt dat doordat een lezer, luisteraar of toeschouwer wordt aangesproken door de esthetische kwaliteiten van een kunstwerk. Op die manier kan het bijvoorbeeld schoonheid, ontroering of contemplatie bieden. Maar evengoed kan het een schok, afkeer, verdriet, discussie en confrontatie veroorzaken. In het erfgoed legt een object of handeling een persoonlijke verbinding tussen mensen en (hun eigen of een andere) geschiedenis, tradities en verhalen. Geen enkel ander onderdeel van onze samenleving – sport, economie, wetenschap, religie – doet zo’n expliciet beroep op deze waarden.

Dat wil niet zeggen dat cultuur is losgezongen van de werkelijkheid en alleen maar ‘mooi’ is. Cultuur staat midden in de maatschappij, verbindt en kan direct of indirect zeer geëngageerd zijn. Zij kan de wereld waarin wij leven commentariëren en er (soms radicale) kritiek op leveren. Zoals toneelregisseur Johan Simons enige jaren geleden zei: “Kunst kan een samenleving helpen over zichzelf te reflecteren, nieuwe denkpijlers te openen, het ondenkbare te denken, afgronden zichtbaar te maken, en ja, ook troost te bieden.”^[5] Voor erfgoed geldt dat evenzeer; de objecten en gebruiken die uit de historie voortkomen, laten zien hoe onze of andere samenlevingen waren – en dat kan heel confronterend zijn. Ook in de architectuur worden niet alleen comfortabele en eenvoudig toegankelijke gebouwen ontworpen. Maar zulke, soms confronterende plekken laten je een andere blik op de ruimte werpen, en zorgen ervoor dat je op een andere manier tot je eigen leefomgeving verhoudt. Deze onderscheidende waarden van cultuur kunnen dus ook choqueren of beledigen. Dat wordt niet altijd door iedereen geaccepteerd. Door de eeuwen heen – ook in deze tijd – is het een reden voor uiteenlopende regimes en maatschappelijke groepen om het geluid van kunstenaars te smoren of te vernietigen. Des te belangrijker is het dat die aspecten van cultuur hoog in het vaandel worden gehouden. De functie van cultuur als vrijplaats van kritische, onconventionele opvattingen en visies moet worden gekoesterd en bewaakt.

Hoofdpijnen adviesagenda

De raad bepaalt in samenspraak met het ministerie van OCW de hoofdpijnen van zijn adviesagenda. In zijn advies ‘Cultuur dichtbij, dicht bij cultuur’ heeft de raad voorstellen gedaan over de inrichting van het cultuurbestel vanaf 2021. Dit is verder uitgewerkt in het vorig jaar verschenen advies over de Culturele Basisinfrastructuur 2021-2024 (huidige subsidieperiode). Daarnaast heeft de raad onder andere in zijn adviezen Onderweg naar overmorgen en Sterker uit corona stil gestaan bij de wendbaarheid en weerbaarheid van de sector. De raad schetst in deze adviezen de betekenis van corona voor de sector en de hoofdvragen die daaruit voortvloeien richting de toekomst.

In het advies Cultuur dichtbij, dicht bij cultuur constateerde de raad dat er veel moois gebeurt op de podia en festivals, in de filmtheaters, de musea en op andere presentatieplekken. Tegelijkertijd gaf hij daarbij aan dat het landelijk cultuurbestel

3.
Boogaard 2014. Boogaard visualiseert dit handzaam in een betekenisencirkel voor kunst en cultuur.

4.
Van Maanen 2009, Bartelse en Weggeman 2013, Gielen 2014.

5.
Simons 2014: 1.

aan herziening toe is om de kwaliteit van de vele kunstenaars, creatieven en culturele instellingen beter tot haar recht te laten komen. In de Cultuurverkenning introduceerden we vier doelstellingen waaraan cultuurbeleid in onze ogen moet voldoen. Volgens deze doelstellingen moet cultuurbeleid zorgen voor de ontwikkeling van talent in elke culturele discipline en in elk genre daarbinnen (doelstelling 1), voor een cultureel aanbod dat in zijn totaliteit elke Nederlander kan aanspreken (doelstelling 2), voor een pluriform cultuuraanbod waarin niet alleen het bestaande wordt gekoesterd maar ook het nieuwe wordt omarmd (doelstelling 3) en voor het creëren van een veilige haven waar cultuur kan reflecteren op de samenleving in een rijke meerstemmigheid (doelstelling 4).

Dit vraagt erom dat het beleid zich veel guller openstelt voor de brede waaier aan kunstenaars en creatieven die Nederland rijk is. Ook moet de overheid een actievere rol spelen in het bevorderen van de gezondheid van de culturele arbeidsmarkt. Met de ‘Uitgangspunten Cultuurbeleid 2021-2024’ is een stap in de modernisering van het bestel gezet. De Coronacrisis heeft echter onderstreept dat het bestel daarmee niet af is. Voor de raad blijft het toetsen van het bestel aan de realisatie van de doelstellingen van het cultuurbeleid een centraal thema in zijn advisering.

Op het terrein van de media heeft de raad de afgelopen jaren twee adviezen over de toekomst van de publieke omroep uitgebracht: De tijd staat open en Zicht op zoveel meer. In 2019 heeft de raad briefadviezen uitgebracht over de toekomst van de publieke omroep en de organisatie en financiering van lokale publieke omroepen (in samenwerking met de Raad voor het Openbaar Bestuur). In 2020 en 2021 volgden adviezen over de functie van lokale media, de toekomstplannen van de NPO (Concessiebeleidsplan 2022-2026), de omroeperkenningen en NPO Start. Deze adviezen, en de daaropvolgende beleidsontwikkelingen die de verantwoordelijke bewindspersonen voor Media hebben ingezet, zijn leidend voor het deel van de adviesagenda dat zich richt op het mediabestel.

Een onafhankelijk en betrouwbaar, publiek mediabestel – op landelijk, regionaal en lokaal niveau – is een groot goed. De programma’s, artikelen, websites en live streams die ons bereiken, becommentariëren en verbeelden gebeurtenissen en cultuur in Nederland en daarbuiten. Zij verbinden bevolkingsgroepen, informeren, leren en vermaken ons. Zij verrijken ons leven. Het mediabestel vormt met zijn kwalitatief hoogwaardige en onafhankelijke nieuwsvoorziening een dragende pijler onder onze democratische rechtstaat, en dat zou ook in de toekomst zo moeten zijn. Geen eenvoudige opdracht, want er verandert veel en de ontwikkelingen rond de noodzakelijke beveiliging van journalisten en de wijze waarop zij worden gehinderd en lastig gevallen in en tijdens hun werk zijn alarmerend.

Technologische vernieuwingen buitelen over elkaar heen, het mediagebruik verandert onder onze handen. Inmiddels krijgen, maken en delen mensen – consumenten en producenten – informatie en belevenissen overal, onmiddellijk en op iedere plek. Een moderne en toekomstbestendige, publieke mediadienst moet op deze veranderingen inspelen en er gebruik van maken. De structuur ervan moet zo ingericht zijn dat hij deze veranderingen aankan, lokaal, regionaal en landelijk.

2. Adviesagenda 2021-2022

Om de impact van zijn adviezen te optimaliseren, streeft de raad naar een gevarieerd palet aan adviezen. Naast adviezen die zijn gericht op de ontwikkeling van toekomstvisies kunnen er ook meer concrete en direct uitvoerbare beleidsadviezen worden gegeven. De raad wisselt strategische, sectoroverstijgende adviestrajecten af met toepassingsgerichte briefadviezen die, mits goed getimed, een discussie net even verder kunnen brengen of juist kunnen uitlokken. Naast gevraagd (door de regering, maar ook door de Eerste en Tweede Kamer) kan de raad ook ongevraagd advies uitbrengen. We onderscheiden de volgende publicaties, leidend tot een herkenbaar palet aan adviezen:

Beleidsadviezen

Die betrekking hebben op een bepaalde sector (sectoraal) of van algemeen belang zijn (sectoroverstijgend).

Instellingsadviezen

Die betrekking hebben op de beleidsplannen of het functioneren van culturele instellingen, of van instellingen op het gebied van de media.

Verkenningen of sectoradviezen

Daarin licht de raad de stand van zaken in een culturele sector door of een maatschappelijk thema onderzoekt dat van belang is voor toekomstig cultuurbeleid.

Uitvoeringsadviezen

Die hebben betrekking op de uitvoering van wet- en regelgeving op het gebied van professionele organisaties voor monumentenbehoud, het Europees Erfgoedlabel, aanwijzingsprogramma's in het kader van de Erfgoedwet, immaterieel erfgoed bij UNESCO en billijke vergoedingen voor de exploitatie van auteursrechten.

In de vormgeving en totstandkoming van deze producten is maatwerk geboden. Presentaties, prikkelende essays (op persoonlijke titel van de auteur), debatten en sociale media kunnen onderdeel uitmaken van een adviestraject. Leden van de raad, het bureau en zijn adviseurs treden regelmatig op in de media en publiceren in kranten en vaktijdschriften.^[6]

De raad gaat regelmatig op werkbezoek in de vorm van 'residencies': wij verblijven dan enkele dagen in een stedelijke regio, bezoeken culturele instellingen, praten met makers en kunstenaars en debatteren over beleidsvraagstukken die in zo'n regio spelen. Waar nodig vanwege coronamaatregelen wordt gekozen voor een digitale of hybride vorm.

De raad zal ook het komende jaar – waar mogelijk en wenselijk – adviestrajecten initiëren in samenwerking met andere adviesraden.

6.
Jaarverslagen
Raad voor Cultuur:
www.raadvoorcultuur.nl

Hieronder staan de verwachte activiteiten van de raad voor de periode 2021-2022 op een rij. De opsomming is ingedeeld naar beleidsadviezen, instellingsadviezen, verkenningen en uitvoeringsadviezen – en daarbinnen naar de verwachte opleverdatum. De adviesonderwerpen hebben in de regel een relatie met de in hoofdstuk 1.2 opgenomen brede thema's.

2.1 Beleidsadviezen 2021-2022

Corona is een centraal thema in de advisering van de raad. Dit klinkt door in de instellingsadviezen en de verkenningen die de raad uitvoert. Daarnaast richt de raad zich op onderstaande beleidsonderwerpen.

Advies over de omgang met gewijzigde omstandigheden door Corona

Oktober 2021

Alle instellingen uit de culturele basisinfrastructuur hebben uiterlijk 1 juni 2021 een zogenaamd corona-addendum ingediend. De raad is gevraagd om per sector en/of per type instelling (producerende instelling, presenterende instelling, festival, ondersteunende instelling) inzicht te verschaffen in de veranderde omstandigheden door corona en de wijze waarop daarmee rekening moet worden gehouden bij de jaarlijkse monitoring ten behoeve van de verantwoording aan het einde van de subsidieperiode. Hierover gaat de raad met alle BIS-instellingen per subcategorie in gesprek.

Museale voorziening slavernijverleden (advies i.s.m. de Amsterdamse Kunstraad)

Oktober 2021

Het College van de Gemeente Amsterdam heeft aan een aantal partijen opdracht gegeven om een verkenning uit te brengen over een museale voorziening slavernijverleden. Gezien de betrokkenheid van het Rijk bij deze nationale voorziening heeft de minister de raad gevraagd om hierover samen met de Amsterdamse Kunstraad te adviseren.

Advies Bescherming Collectie Nederland

December 2021

In 2019 bracht de Raad voor Cultuur het advies Van terughoudend naar betrokken uit over de bescherming van cultuurgoederen. Uit dit advies blijkt onder meer dat cultuurgoederen in particulier bezit met de huidige interpretatie en werking van de Erfgoedwet nog onvoldoende worden beschermd en dat er een dynamische visie op de Collectie Nederland nodig is.

De raad is verzocht een vaste commissie in te stellen voor de bescherming van roerend erfgoed. Deze commissie krijgt als taak een overkoepelende visie op de Collectie Nederland te ontwikkelen.

In februari 2021 zijn de eerste resultaten van het werk van deze commissie gepresenteerd. De commissie komt eind 2021 met een vervolgvraagstuk, waarin zij niet alleen een uitgewerkte visie op de Collectie Nederland geeft, maar ook een voorstel doet voor een nieuwe beschermingssystematiek, schetst hoe de particuliere betrokkenheid bij de Collectie Nederland kan worden gestimuleerd en de resultaten presenteert van een onderzoek naar particulier en publiek bezit van roerend erfgoed in Nederland.

Archeologie - Evaluatie Erfgoedwet

Januari 2022

De raad is gevraagd te adviseren over de Erfgoedwet op het onderdeel archeologie.

Grensoverschrijdend gedrag in de culturele en creatieve sector

Maart 2022

De Raad is om advies gevraagd over grensoverschrijdend gedrag in de culturele en creatieve sector. Het advies moet zicht geven op wat er speelt en wat er mogelijk is op het terrein van voorkoming, signalering, stoppen en het tijdig bieden van passende hulp aan slachtoffers.

Digitalisering

Voorjaar 2022

Tijdens de coronapandemie is het enorme potentieel van digitalisering in de culturele en creatieve sector verkend. Kernvraag is welke ervaringen in het licht van het bereiken van de cultuurpolitieke doelen moeten worden gekoesterd en waarvoor bijvoorbeeld in het licht van andere sectoren die een digitale transformatie hebben doorgemaakt moet worden gewaakt.

2.2 Instellingsadviezen 2021-2022

Culturele Basisinfrastructuur 2021-2024

Op 4 juni 2020 heeft de raad het advies Culturele Basisinfrastructuur 2021-2024 (BIS) uitgebracht. Na een check op door de instellingen bij OCW aangedragen feitelijke onjuistheden heeft de raad in de zomer 2020 aanvullende adviezen gepubliceerd. Eind 2020 heeft de raad advies uitgebracht op de aangepaste werkplannen van de culturele instellingen die een ‘nee, tenzij’-advies van de raad hebben ontvangen. De raad zal in het advies over de corona-addenda ook reageren op de aangepaste werkplannen die culturele instellingen naar aanleiding van de ‘ja, mits’-adviezen van de raad hebben ingediend.

Monitoring van BIS-instellingen

Tijdens de gehele subsidieperiode volgt de raad de BIS-instellingen. De raad krijgt hierdoor inzicht in het functioneren van deze instellingen en in de BIS als geheel. Deze kennis vormt een belangrijke basis voor het oordeel dat de raad eens in de vier jaar moet geven over de subsidieaanvragen van de instellingen. Monitoring bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Het volgen van de activiteiten van de instellingen, zoals concerten, voorstellingen, tentoonstellingen et cetera, zowel ‘live in klassieke zin’ als digitaal. Rapportages hierover worden toegevoegd aan de instellingsdossiers. De raad zal in dit kader ook kennisnemen van de jaarrekeningen en bestuursverslagen van de instellingen.
2. Halverwege de subsidieperiode voert een delegatie van de raad een gesprek met de individuele BIS-instellingen. Belangrijke gespreksonderwerpen zijn het uitvoeren van het activiteitenplan, het functioneren van de instelling en de ervaringen van de instelling in de BIS.

Als de activiteiten en/of de jaarverantwoording hiertoe aanleiding geven, kan de raad besluiten een vervolgesprek te voeren met een instelling. Hij kan ook op een andere manier stappen ondernemen door bijvoorbeeld tussentijds over de instelling te adviseren.

2.3 Verkenningen en sectoradviezen 2021-2022

In een verkenning licht de raad de stand van zaken door in een sector of rond een maatschappelijk thema dat relevant is voor de culturele sector.

De Cultuurverkenning was de eerste van deze verkenning ‘nieuwe stijl’. Andere voorbeelden zijn de verkenning die de raad samen met de SER heeft uitgevoerd naar de arbeidsmarkt in de culturele sector en Cultuur voor stad, land en regio. De raad gebruikt een verkenning om trends en ontwikkelingen te duiden en beleidsopties in kaart te brengen. Een verkenning voorziet niet in een uitgewerkt advies, maar is bedoeld als opmaat voor debat en reflectie. Zij kan voor regering en parlement aanleiding zijn om een specifieke adviesaanvraag bij de raad neer te leggen.

Sectoradviezen zijn bedoeld om trends en ontwikkelingen binnen een specifieke sector tegen het licht te houden. Van eind 2017 tot begin 2019 heeft de raad tien sectoradviezen uitgebracht waarmee grote delen van de culturele sector in kaart zijn gebracht.

Voor de periode 2021-2022 verwacht de raad een uitgebreide verkenning ten behoeve van de inrichting van een meer eigentijds bestel uit te voeren. Diversiteit en inclusie en een faire arbeidsmarkt zijn en blijven daarbij belangrijke aandachtspunten, net als aandacht voor de culturele basis (educatie, participatie, bibliotheken) en regionale spreiding. Daarnaast verwacht de raad stil te zullen staan bij het belang van cultuur als banenmotor en samenbindende factor in de herstelfase na de coronacrisis. De coronacrisis heeft eens te meer aangetoond dat de culturele en creatieve sector economisch een sector van betekenis is en dat die van wezenlijk belang is voor het ‘samen’ in de samenleving.

2.4 Uitvoeringsadviezen 2021-2022

Europees Erfgoedlabel

Met het Europees Erfgoedlabel wordt de zichtbaarheid van de Europese, historische en symbolische waarde van erfgoedsites (gebouwen en locaties) vergroot. De raad heeft in 2012 geadviseerd over de thema's waarbinnen aanvragen voor een Europees Erfgoedlabel kunnen worden ingediend (tolerantie en recht; mobiliteit en maakbaarheid; cultuur en sport; geld en koopmanschap). Tot nu toe heeft de raad vier sites voorgedragen voor een label, die alle vier door de Europese Commissie zijn gehonoreerd. Voor 2021-2022 zijn geen adviesaanvragen op dit terrein voorzien.

Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud

Vanaf 2013 adviseert de raad jaarlijks over aanvragen voor de status van professionele organisatie voor monumentenbehoud (POM). Organisaties met minimaal twintig rijksmonumenten in hun bezit en minimaal vijf jaar ervaring kunnen een aanvraag indienen. De aangewezen POM's hebben voorrang bij subsidieverlening en krijgen meer ruimte om de subsidie naar eigen inzicht te

verdelen over hun monumentenbestand. In 2021 zullen 5 aanvragen worden beoordeeld.

Immaterieel erfgoed

In 2012 werd het UNESCO-verdrag over de Bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed binnen het Koninkrijk der Nederlanden geratificeerd. Naast de vijf domeinen waarin UNESCO immaterieel erfgoed indeelt, hanteert de raad de volgende categorieën: beeld en geluid (inclusief taal als overdrachtsmiddel), eten en drinken, rituelen en gebruiken, ambacht en techniek en feest en spel. De raad adviseerde tot nu toe drie keer over voordrachten; eenmaal voor plaatsing op de representatieve lijst, eenmaal voor deelname aan een multinationale lijst en eenmaal bracht de raad een verzameladvies uit, waarin een selectie van vijf erfgoedelementen werd gepresenteerd om gedurende de periode tussen 2020 en 2025 vanuit het Koninkrijk der Nederlanden voor te dragen voor een plaatsing op de representatieve lijst. Voor 2021-2022 is geen adviesaanvraag vanuit Nederland voorzien, mogelijk volgt een verzoek tot advisering indien Nederland gevraagd wordt zich aan te sluiten bij een multinationale aanvraag.

Aanwijzingsprogramma's

In de Beleidsregel aanwijzing rijksmonumenten en wijziging rijksmonumentenregister Erfgoedwet is terughoudend beleid geformuleerd voor het aanwijzen van rijksmonumenten.^[7] Over het algemeen gebeurt dit op basis van een aanwijzingsprogramma dat wordt vastgesteld nadat de raad hierover geadviseerd heeft. In 2020 heeft de raad geadviseerd over het aanwijzingsprogramma Romeinse Limes. Voor 2021-2022 is geen adviesaanvraag voorzien.

Vaststellen billijke auteursrechtvergoeding

Per 1 juli 2015 is de Wet Auteurscontractenrecht in werking getreden. Deze wet heeft tot doel om de onderhandelingspositie van makers ten opzichte van de exploitanten van auteursrechtelijk beschermde werken te versterken, en voegt een aantal bepalingen aan de Auteurswet toe. Een van die bepalingen (artikel 25c Auteurswet) is het recht van makers op een minimale billijke vergoeding in ruil voor overdracht van hun auteursrecht of het verlenen van een exclusieve licentie.

Op grond van de wet Auteurscontractenrecht kan de minister van OCW – na advies van een onafhankelijk adviesorgaan – billijke auteursrechtvergoedingen vaststellen voor een bepaalde periode, naar aanleiding van een gezamenlijke aanvraag van een vereniging van makers en een vereniging van exploitanten. Voor 2021-2022 is geen adviesaanvraag voorzien.

7.
Beleidsregel van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 25 juni 2016, nr. WJZ/1013167 (7544).

3. Samenstelling raad, kring van adviseurs en bureau

3.1 Organisatie

De raad werkt met een kring van adviseurs, tijdelijke adviescommissies en diverse vaste uitvoeringscommissies. Zij worden ondersteund door het bureau van de raad. Bij de samenstelling van alle gremia is diversiteit het uitgangspunt. De confrontatie van uiteenlopende gezichtspunten, achtergronden en expertisegebieden draagt bij aan de kwaliteit van de advisering. Ook hechten wij aan een representatieve vertegenwoordiging van verschillende bevolkingsgroepen naar leeftijd, geslacht, culturele achtergrond en regionale afkomst.

De raad bestaat uit de volgende gremia:

Raad

De raad bestaat uit acht leden. Naast de voorzitter gaat het om zeven generalisten, die kennis hebben van het culturele veld en daarnaast expertise in andere relevante disciplines (bijvoorbeeld ondernemerschap, financiën, juridische zaken).

We streven naar een vruchtbaar samenspel tussen raad en commissies. Raadsleden nemen in de regel deel aan tijdelijke commissies die een advies voorbereiden. Deze commissies worden in de raad uitgenodigd om (de voortgang van) adviezen toe te lichten.

Kring van adviseurs

Aan de raad is een kring van adviseurs verbonden. De kring heeft het karakter van een 'pool', zodat de inzet van deskundigen kan worden toegesneden op de thematiek van een advies. De kring bestaat op dit moment uit ongeveer 170 adviseurs. Onder hen zijn mensen met kennis van de sectoren en BIS-instellingen, maar ook met specifieke expertise op bijvoorbeeld financieel, juridisch of internationaal terrein. Bij de samenstelling van de kring wordt veel waarde gehecht aan een evenwichtige vertegenwoordiging uit verschillende regio's, bevolkings- en leeftijdsgroepen.

De raad kan voor adviestrajecten een beroep doen op de leden van de kring. Ook spelen de adviseurs een belangrijke rol bij de beoordeling van subsidieaanvragen, monitoring van BIS-instellingen en voorstellingsbezoeken. De kring van adviseurs wordt niet door de minister, maar door de raad zelf benoemd zodat deze, afhankelijk van de behoefte, eenvoudig uitgebreid of verkleind kan worden.

Uitvoeringscommissies

Vanwege de uitvoering van een aantal wettelijke taken heeft de raad vier vaste commissies:

- Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud
(beoordeelt aanvragen van organisaties die de zogenaamde POM-status willen verkrijgen).
- Europees Erfgoedlabel
(belast met de voordracht van sites voor het Europees Erfgoedlabel).
- Immaterieel Erfgoed UNESCO
(belast met de voordracht van kandidaten voor een UNESCO-lijst van immaterieel erfgoed).
- Commissie Collectie Nederland
(die een overkoepelende visie vormt op de dynamische Collectie Nederland)

Bureau

De raad is een netwerkorganisatie die wordt ondersteund door een bureau. Het bureau fungeert als knooppunt in en regisseur van het netwerk. Het bestaat uit een kleine groep professionals die met een grote mate van zelfstandigheid hun werk verrichten. De vaardigheden, creativiteit en kennis van deze medewerkers dragen in belangrijke mate bij aan de kwaliteit en doorwerking van de raadsadvisering.

3.2 Werkwijze

De raad is een organisatie waarin, afgezien van een aantal vaste aandachtsgebieden, het werk projectmatig is georganiseerd. Adviestrajecten hebben een kop en een staart, kunnen worden gepland en hebben een vastomlijnd onderwerp. Adviezen en andere publicaties worden in de regel voorbereid door tijdelijke commissies, die voor de duur van een adviestraject in het leven worden geroepen. Zo'n commissie bestaat uit raadsleden en adviseurs uit de kring – waar nodig aangevuld met externe deskundigen. De commissieleden worden geselecteerd op kennis van zaken, diversiteit, reputatie en een fris geluid.

Deze manier van werken garandeert de flexibiliteit en inhoudsdeskundigheid bij het tot stand brengen van adviezen; er worden immers commissies op maat samengesteld. Projectmatig werken biedt ook mogelijkheden om in wisselende teams van medewerkers, adviseurs en raadsleden samen te werken.

Het bureau van de raad coördineert, begeleidt en ondersteunt het werk van de commissies. Elk advies begint met een startnotitie of projectplan, waarin vraagstelling, planning en eindtermen zijn beschreven. De beoogde doorwerking van adviezen wordt vooraf in kaart gebracht. De voortgang ervan wordt in de raad besproken, in aanwezigheid van de voorzitter en mogelijk ook andere leden van de commissie. De raad stelt uiteindelijk het advies vast. Hij is verantwoordelijk voor de inhoud ervan.

De raad schaal, wanneer het advieswerk daarom vraagt, zijn capaciteit op en kan ook snel weer terugkeren naar zijn basisbezetting. We brengen onze adviezen niet alleen de wereld in, maar halen de wereld ook in huis – letterlijk – door te functioneren als een plek waar het debat over cultuur en cultuurbeleid plaatsvindt.

Daar leent onze huisvesting zich goed voor. De raad is gevestigd naast het Centraal Station in Den Haag. In een compacte, prettige ruimte kunnen we flexibel werken, vergaderen en debatteren. Voor bijdragen aan de inrichting ervan nodigt de raad regelmatig jonge kunstenaars en studenten van kunstacademies uit.

3.3 Samenstelling

Raad voor Cultuur

Kristel Baele (voorzitter), Stef Avezaat, Brigitte Bloksma, Lennart Booi, Erwin van Lambaart, John Oliveira, Ellen Schindler, Thomas Steffens. Jakob van der Waarden is algemeen secretaris van de raad en directeur van het bureau van de Raad voor Cultuur.

Kring van adviseurs

Pieter van Adrichem, Stefanie Afrifa, Amal Alhaag, Annett Andriesen, Robert Aronson, Bart Ashmann, Simone Atangana Bekono, Vanessa van Baasbank, Jaike Bakker, Piet Bakker, Jeroen Bartelse, Lucky Belder, Mariette Berbee, Mirthe Berentsen, Jaapjan Berg, Jocelyn Bergland, Marc de Beyer, Rajiv Bhagwanbali, Roelof Bleker, Marieke van Bommel, Fred Boot, Mohamed Bouzia, Peggy Brandon, Leon ten Brink, Jelle Burggraaff, Artwell Cain, Joop Daalmeijer, Janice Deul, Kees Dijk, Maite van Dijk, Vinesh Dijkstra, Antoaneta Dimitrova, Selim Dogru, Mieke Dols, Henri Drost, Monique Duurvoort, Zippora Elders, Vincent van Elshout, Maarten van Erp, Ido Esman, Yttje Feddes, Annemarie van Gaal, Rahul Gandolahage, Marlous van Gastel, Laura Grijns, Lene ter Haar, Sybrand van Haersma Buma, Tessa Hagen, Henk Hagoort, Thomas van der Ham, Jenneke Harings, Jaap 't Hart, Bernadette de Heer, Daphne de Heer, Vincent Henar, Stephanie Hermes, Femke van Hest, Lucia van Heteren, Cateautje van den Hijmans van den Bergh, Koen Hilberdink, Natasja Hogen, Nan van Houte, Rixt Hulshoff Pol, Melanie Imming, Yoram Ish-Hurwitz, Bram Jansen, Hester Jenkins, Hans de Jonge, Nancy Jouwe, Ariette Kasbergen, Betty Keeman, Belén Kerkhoven, Ankie Kessler, Frank Kimenai, Eva Kleeman, Alexander Klöpping, Meta Knol, Riemer Knoop, Sanne de Koning, Lisa Kuitert, Miranda Lakerveld, Vanessa Lann, Imara Limon, Priscilla Macintosh, Paulo Martina, Nisrine Mbarki, Kristin McGee, Constant Meijers, Pauline Meurs, Ben Min, Wayne Modest, Paul Moerel, Marcel Mokveld, Tom de Mol, Marisa Monsanto, Julia Mullié, Lobke Nabuurs, Chequita Nahar, Elger Niels, Leroy Niemel, Thomas Nijhuis, Guido van Nispen, Eleonoor Ochtman – Tchernoff, Eva van Ooij, Gert Oostindie, Evert van Os, Geert Overdam, Ada Ozdogan, Jonnie Paling, Manon Pattynama, Tessel Peijnenburg, Stephan Peterman, Kenne Peters, Liedeke Plate, In-Soo Radstake, Daan Raemaekers, Hans Renes, Martha Riemsma, Alexander Rinnooy Kan, Chantelle Rodgers, Géke Roelink, Gerard Rooijackers, Marc van Roon, Matthias van Rossum, Martijn Rotgers, Axel Rüger, Marjolein Sanderman, Nico Schaafsma, Marieke Schoenmakers, Henk Schoute, Vinod Singh, Hubert Slings, Janneke Slöetjes, Rineke Smilde, Hans Smit, Johanna Somers, Winnie Sorgdrager, Karolina Spaic, Jolanda Spoel, Leo Spreksel, Martijn van der Steen, Elbe Stevens, Alex van Stipriaan Luiscius, Jacqueline Stolmeijer-Arends, Chris Stolwijk, Nathalie Straatman-Jeuring, Ingeborg Struyk, Sarah Sylbing, Atze Sytsma, Farid Tabarki, Gusta Teengs Gerritsen, Marieke Vegt, Pieter Verstraete, Janneke Visser, Arthur Wagenaar, Neil Wallace, Jasper Weck, Franc Weerwind, Katja Weitering, Astrid Weij, Sanne Wichman, Huub Wijfjes,

Marlous Willemsen, Gamila Ylstra, Yan Ting Yuen, Zahira Zaandam, Anja van Zalinge, Kitty Zijlmans, Rita Zipora Verbrugge, Martine Zoeteman, Mirjam Zweers.

Vaste commissies

Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud

Jaap 't Hart (*voorzitter*), Ido Esman, Natasja Hogen, Sanne de Koning, Marjolein Sanderman.

Europees Erfgoedlabel

Gerard Rooijackers (*voorzitter*), Antoaneta Dimitrova, Riemer Knoop, Astrid Weij.

Immaterieel Erfgoed UNESCO

Gerard Rooijackers (*voorzitter*), Gert Oostindie, Hubert Slings, Alex van Stipriaan.

Commissie Collectie Nederland

Sybrand van Haersma Buma (*voorzitter*), Brigitte Bloksma (*vicevoorzitter*), Robert Aronson, Vanessa van Baasbank, Meta Knol, Wayne Modest, Axel Rüger, Chris Stolwijk en Kitty Zijlmans.

Tijdelijke commissies

Grensoverschrijdend gedrag

Winnie Sorgdrager (*voorzitter*), Brigitte Bloksma, Lennart Booij, Leo ten Brink, Janice Deul, Monique Duurvoort, Bram Jansen, Pauline Meurs.

Archeologie

Alexander Rinnooy Kan (*voorzitter*), Cateautje Hijmans van den Bergh, Daan Raemaekers, Ellen Schindler, Martijn van der Steen.

Museale voorziening slavernijverleden

Franc Weerwind (*voorzitter*), Marieke van Bommel, Nancy Jouwe, Imara Limon, Leroy Niemel, John Oliveira, Matthias van Rossum, Katja Weitering.

Monitoringscommissies BIS 2021-2024

Monitoringscommissie Theater

Henri Drost (*voorzitter*), Fred Boot, Stephanie Hermes, Geert Overdam, Ada Ozdogan, Jonnie Paling, Jolanda Spoel, Natalie Straatman-Jeuring.

Beoordelingscommissie Dans

Liedeke Plate (*voorzitter*), Jocelyn Bergland, Monique Duurvoort, Thomas Nijhuis, Leo Spreksel, Ingeborg Struyk, Jasper Weck.

Monitoringscommissie Symfonieorkesten

Kees Dijk (*voorzitter*), Vinesh Dijkstra, Rahul Gandolahage, Frank Kimenai, Eleonoor Ochtman-Tchernoff, Eva van Ooij, Kenne Peters, Nico Schaafsma, Rineke Smilde.

Monitoringscommissie Muziekensembles en Koren

Yoram Ish-Hurwitz (*voorzitter*), Jaïke Bakker, Belen Kerkhoven, Vanessa Lann, Elger Niels, Marc van Roon, Atze Sytsma, Rita Zipora Verbrugge.

Monitoringscommissie Opera/Muziektheater

Gusta Teengs Gerritsen (*voorzitter*), Annett Andriesen, Vincent van den Elshout, Miranda Lakerveld, Marisa Monsanto, Pieter Verstraete.

Monitoringscommissie Festivals

Karolina Spaić (*voorzitter*), Selim Doğru, Lucia van Heteren, Priscilla Macintosh, Kristin McGee, Lobke Nabuurs, Henk Schoute, Arthur Wagenaar.

Monitoringscommissie Jeugdpodiumkunsten

Peggy Brandon (*voorzitter*), Mariëtte Berbee, Rajiv Bhagwanbali, Henri Drost, Maarten van Erp, Stephanie Hermes, Betty Keeman, Hans Smit, Johanna Somers.

Monitoringscommissie Regionale musea

Paulo Martina (*voorzitter*), Marc de Beyer, Maite van Dijk, Marlous van Gastel, Lene ter Haar, Hester Jenkins, Evert van Os, Zahira Zaandam.

Monitoringscommissie Sectorcollecties Podiumkunsten

Constant Meijers (*voorzitter*), Kees Dijk.

Monitoringscommissie Beeldende kunst

Julia Mullie (*voorzitter*), Amal Alhaag, Zippora Elders, Bernardette de Heer, Femke van Hest, Rixt Hulshoff Pol, Eva Kleeman, Vinod Singh.

Monitoringscommissie Film

Géke Roelink (*voorzitter*), Tom de Mol, Tessel Peijnenburg, In-Soo Radstake, Elbe Stevens, Sarah Sylbing, Yan Ting Yuen.

Monitoringscommissie Letteren

Jenneke Harings (*voorzitter*), Simone Atangana Bekono, Daphne de Heer, Lisa Kuitert, Huub Wijfjes.

Monitoringscommissie Ontwerp

Martine Zoeteman (*voorzitter*), Bart Ashmann, Jaapjan Berg, Janice Deul, Chequita Nahar, Manon Pattynama, Stephan Petermann.

Monitoringscommissie Ontwikkelinstellingen

Thomas Nijhuis (*voorzitter*), Pieter van Adrichem, Paul Moerel, Chequita Nahar, Chantelle Rodgers.

Monitoringscommissie Bovensectorale ondersteunende instellingen

Lucky Belder (*voorzitter*), Mirthe Berentsen, Laura Grijns, Melanie Imming, Hans de Jong, Ariëtte Kasbergen, Ben Min, Guido van Nispen, Chantelle Rodgers, Jacqueline Stolmeijer-Arends, Janneke Visser.

Monitoringscommissie Debat

Koen Hilberdink (*voorzitter*), Stefanie Afrifa, Tessa Hagen, Martijn Rotgers, Mirjam Zweers.

Bureau

Jakob van der Waarden, *directeur*, Pieter Bots, *senior beleidsadviseur Musea, coördinator BIS-beoordeling en -monitoring*, Klazien Brummel, *senior beleidsadviseur Vormgeving en Architectuur, Creatieve Industrie, Europees Erfgoedlabel, Immaterieel Erfgoed UNESCO, Arbeidsmarktagenda*, Aartie Charan, *management assistent*, Sander van der Eijk, *persvoorlichter, communicatieadviseur*, Rob Harms, *ICT*, Geert-Jan Janse, *secretaris commissie collectie Nederland*, Philippine Jenster, *senior beleidsadviseur Erfgoed en Musea, Letteren*, Lonneke Kok, *senior beleidsadviseur Podiumkunsten*, Mirjam van der Linden, *secretaris commissie collectie Nederland*, Monique de Louwere, *senior beleidsadviseur Beeldende Kunst, Internationaal Cultuurbeleid*, René van der Meer, *facilitaire ondersteuning*, Egidio Memeo, *directiesecretaris*, Karlijn Mofers, *secretaris commissie grensoverschrijdend gedrag*, Brandon Mungroo, *management assistent in opleiding*, Annet Pasveer, *senior beleidsadviseur Monumenten, Archeologie, Erfgoed*, Irene van Renselaar, *secretaris commissie grensoverschrijdend gedrag*, Angela Roosen-Koorevaar, *management assistent*, Joachim Thissen, *senior beleidsadviseur Media*, Senne Vercouteren, *beleidsadviseur Podiumkunsten*, Louisa Vijfschaft, *juridisch adviseur*, Ebissé Wakjira-Rouw, *communicatie/beleidsadviseur*, Madelon van Wandelen-Giezenaar, *medewerker financiën*, Felix Welsink, *trainee*, Sofie de Wilde, *beleidsadviseur Podiumkunsten*, Renske van der Zee, *senior beleidsadviseur Ontwikkelinstellingen, Cultuureducatie en -participatie, Decentrale Overheden, Publieksbereik*.

Bij de raad zijn vrijwel altijd stagiairs en rijkstrainees werkzaam. Ook stelt de raad leer- en ervaringsplekken beschikbaar.

Colofon

De Raad voor Cultuur is het wettelijke adviesorgaan van de regering en het parlement op het terrein van kunst, cultuur en media. De raad is onafhankelijk en adviseert, gevraagd en ongevraagd, over actuele beleidskwesties en subsidieaanvragen.

Werkprogramma 2021-2022

Deze publicatie is een uitgave van de Raad voor Cultuur

Leden

Kristel Baele (*voorzitter*)
 Stef Avezaat
 Brigitte Bloksma,
 Lennart Booij
 Erwin van Lambaart
 John Oliviera
 Ellen Schindler
 Thomas Steffens
 Jakob van der Waarden (*directeur*)

Raad voor Cultuur
 Prins Willem Alexanderhof 20
 2595 BE Den Haag
 070 – 3106686
 info@cultuur.nl
 www.cultuur.nl

**RAAD
 VOOR
 CULTUUR**

Het is toegestaan (delen van) de inhoud van deze publicatie te citeren of te verspreiden, mits daarbij de Raad voor Cultuur en deze publicatie als bronnen worden vermeld.

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

Den Haag, september 2021